

Nota doktrynalna (KNW 2007) – kluczowe aspekty ewangelizacji w ujęciu pastoralnym

Aktualizacja: 16 XI 2025

Definicja duszpasterska ewangelizacji

- **Ewangelizacja jako misja Kościoła:** W ujęciu szerokim pojęcie „ewangelizacja” obejmuje całą misję Kościoła – całe życie Kościoła polega na przekazywaniu Ewangelii (*traditio Evangelii*) będącej „mocą Bożą ku zbawieniu” i w swej istocie tożsamej z osobą Jezusa Chrystusa. Adresatem tak rozumianej ewangelizacji jest **cała ludzkość**.
- **Istota ewangelizacji:** „Ewangelizować” nie znaczy tylko przekazywać doktrynę lub wiedzę religijną, ale **głosić Jezusa Chrystusa słowem i czynem**, stając się tym samym narzędziem Jego obecności i działania w świecie. Oznacza to, że **świadeństwo życia i czynna miłość** są integralną częścią ewangelizacji – przepowiadanie musi być poparte przykładem życia chrześcijańskiego.
- **Prawo i obowiązek głoszenia:** Każdy człowiek ma **prawo usłyszeć Dobrą Nowinę** o Bogu objawionym w Chrystusie. Z prawa tego wynika zarazem **powinność ewangelizowania**: Kościół i wierni nie mogą uchylać się od misji głoszenia Ewangelii każdemu – echo słów św. Pawła: „*Biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii*” (1 Kor 9,16).

Ewangelizacja a katecheza, działalność charytatywna i „promocja ludzka”

- **Ewangelizacja w wąskim i szerokim znaczeniu:** W sensie ścisłym ewangelizacja oznacza **misję ad gentes** – głoszenie Chrystusa tym, którzy Go dotąd nie znają. Natomiast w szerokim znaczeniu ewangelizacją nazywa się także **zwyczajną pracę duszpasterską** Kościoła (np. katechezę, posługę sakramentalną itp.), jak również mówi się o „**nowej ewangelizacji**” wobec tych ochrzczonych, którzy utracili żywą wiarę. Z perspektywy pastoralnej **każda forma posługi duszpasterskiej powinna mieć wymiar ewangelizacyjny**.
- **Nierozzerwalność głoszenia i czynu miłości:** Wszystkie działania Kościoła mają istotny wymiar ewangelizacyjny i **nie należy ich oddzielać** od celu, jakim jest doprowadzenie każdego człowieka do spotkania z Chrystusem. **Głoszenie Ewangelii i świadeństwo**

miłości miłosiernej są nierozdzielne – dzieła charytatywne oraz praca na rzecz rozwoju człowieka (**promocja ludzka**) są ważną częścią misji, ale muszą **iść w parze z przepowiadaniem** orędzia zbawienia. Sam papież Benedykt XVI podkreślał, że **pomoc czysto materialna czy edukacyjna to za mało**, jeśli nie towarzyszy jej głoszenie Ewangelii.

- **Katecheza jako etap ewangelizacji:** Dokument wskazuje, że **zwyczajna katecheza parafialna** oraz wszelka działalność formacyjna Kościoła stanowią część procesu ewangelizacji (wspomniana *“normalna praca duszpasterska”* mieści się w pojęciu ewangelizacji). Ewangelizacja obejmuje więc zarówno **pierwsze głoszenie** wiary niewierzącym, jak i **dalszą formację** wiernych (katechezę, sakramenty, wychowanie w wierze), a także **uczynek miłości**.

Relacja ewangelizacji do dialogu międzyreligijnego i międzykulturowego

- **Dialog jako element ewangelizacji:** Prawdziwa ewangelizacja **zakłada postawę dialogu** – szczerego wsluchania się w drugiego człowieka, zrozumienia jego racji i uczuć. Nie można dotrzeć do serca bliźniego inaczej niż poprzez **bezinteresowność, miłość i dialog**, tak by głoszone słowo znalazło oddźwięk w sercach słuchaczy. **Autentyczny dialog** z osobami innych religii czy kultur, nacechowany szacunkiem, otwiera ich serca i tworzy przestrzeń do **dzielenia się doświadczeniem duchowym** – staje się cenną okazją do złożenia świadectwa i głoszenia orędzia chrześcijańskiego.
- **Dialog a głoszenie prawdy:** Kościół wyraźnie jednak uczy, że **dialog międzyreligijny i międzykulturowy nie może zastąpić ewangelizacji**. Celem dialogu nie jest **rezygnacja z prawdy ani negocjacja prawd wiary**, lecz wzajemne zrozumienie i współpraca w miłości i prawdzie. Jednocześnie **miłość Chrystusa przynagla uczniów do dzielenia się pełnią prawdy zbawczej** – samo uprzejme „bycie razem” nie wystarczy.
- **Unikanie relatywizmu i synkretyzmu:** Podejmując dialog, należy wystrzegać się postaw relatywistycznych (uznawania, jakoby wszystkie religie były równymi drogami z ustanowienia Bożego) oraz **indferentyzmu czy synkretyzmu** religijnego. Kościół ma świadomość, że **Królestwo Boże nie jest anonimową rzeczywistością ponad religiami, lecz jest nierozzerwalnie związane z osobą Jezusa Chrystusa** – stąd dialog nie oznacza rezygnacji z głoszenia Chrystusa jako jedyne Zbawiciela.

- **Inkulturacyja – dialog z kulturami:** Ewangelizacja prowadzi do **dialogu Ewangelii z różnymi kulturami**. Duch Święty jest sprawcą **inkulturacyji**, prowadząc **dialog między słowem Bożym a najgłębszymi pytaniami ludzi różnych kultur**. Ewangelia przenika **wszystkie kultury**, nie stając się niewolnikiem żadnej – przeciwnie, oczyszcza je i ubogaca, wydobywając z nich wartości zgodne z prawdą. W ten sposób Kościół przyjmuje to, co dobre w kulturach, a równocześnie ofiaruje im **przemieniającą moc Ewangelii**.

Zasady i normy właściwe głoszeniu Ewangelii

- **Prymat miłości i prawdy:** **Miłość Chrystusa do człowieka** jest pierwszym natchnieniem ewangelizacji. Głoszenie powinno wypływać z pragnienia bezinteresownego podzielenia się darem zbawienia, który sami otrzymaliśmy. **Prawdziwi ewangelizatorzy** nie szukają władzy ani korzyści własnych – gotowi są nawet oddać życie za Chrystusa, dając świadectwo prawdzie (jak męczennicy). Taka postawa pełna ofiary zapewnia **wiarygodność przepowiadania**.
- **Zakaz przymusu i niegodnych metod:** Kościół **stanowczo zabrania** stosowania jakiegokolwiek formy **przymusu, nacisku czy podstępu** w szerzeniu wiary. Głoszenie nie może naruszać godności i wolności religijnej osoby – wykluczone są „**nieuczciwe lub mniej stosowne nalegania**”, zwłaszcza wobec osób w trudnej sytuacji lub niewykształconych. **Świadectwo prawdy** nie polega na narzucaniu czegokolwiek siłą czy przebiegłością.
- **Wolność i propozycja, nie manipulacja:** **Prawda narzuca się sumieniu wyłącznie swoją własną siłą** – dlatego ewangelizacja powinna być rozumiana jako **propozycja** prawdy, a nie przymus. Zachęcanie rozumu i wolnej woli człowieka do otwarcia na Chrystusa **nie jest bezprawną ingerencją, lecz uprawnioną propozycją i posługą** oddaną człowiekowi. Wszelkie formy nacisku czy perswazji sprzecznych z Ewangelią niszczą wiarygodność orędzia.
- **Moc Słowa Bożego i Ducha Świętego:** **Główne narzędzie ewangelizacji** stanowi **słowo Boże i świadectwo**, wsparte mocą Ducha Świętego. Uczniowie Chrystusa od początku nawracali ludzi „**przede wszystkim siłą słowa Bożego**”, a nie środkami przymusu czy

„sztuczkami niegodnymi Ewangelii”. To **Duch Święty** – główny sprawca misji – działa w sercach słuchaczy, **otwierając je na przyjęcie prawdy** w wolności.

- **Świadectwo życia i świętość:** **Słowo i świadectwo życia muszą iść w parze** – głosiciel Ewangelii powinien potwierdzać naukę swoim postępowaniem. **Świętość życia** i dobroć chrześcijanina dają blask prawdzie: jeśli czyny przeczą słowom, wówczas orędzie nie znajdzie posłuchu. Z drugiej strony **samo świadectwo nie wystarcza** – nawet najpiękniejsze dobro musi zostać wyjaśnione i uzupełnione **jasnym głoszeniem Jezusa Chrystusa** oraz umotywowaniem nadziei, która jest w nas (por. 1 P 3,15).
- **Czystość intencji:** Działania ewangelizacyjne wymagają ciągłego oczyszczania intencji. Należy upewniać się, że **przyświeca nam chwała Boża i dobro dusz**, a nie pycha, rywalizacja czy interesy polityczne. Dokument przypomina, że **misja Kościoła nie jest prozelityzmem “dla zwiększania własnych szeregów”**, lecz służbą Bożej obecności i prawdziwej humanizacji człowieka i świata przez doprowadzenie do Chrystusa.

Rola świeckich w dziele ewangelizacji

- **Powszechne powołanie do ewangelizacji:** **Nakaz misyjny Chrystusa dotyczy wszystkich ochrzczonych**, każdy według swego powołania. Słowa Jezusa: „*Idźcie i nauczajcie wszystkie narody...*” (Mt 28,19–20) są skierowane do całego Kościoła – także do **świeckich**, nie tylko duchowieństwa. W obliczu współczesnych „pustyń” duchowych Benedykt XVI wzywa *cały Kościół* do wyjścia ku ludziom, by prowadzić ich do przyjaźni z Chrystusem.
- **Prawo i obowiązek świeckich do głoszenia:** **Każdy katolik ma prawo i obowiązek świadczenia o swojej wierze i głoszenia jej w całości** – zawsze i wszędzie. Świeccy, żyjąc w świecie, są często na **pierwszej linii ewangelizacji** poprzez swoje rodziny, miejsca pracy, zaangażowanie społeczne. Ich świadectwo życia, słowa otuchy, dzielenie się wiarą na co dzień stanowią niezastąpiony wymiar misji Kościoła.
- **Współpraca z duchownymi:** W działalności misyjnej świeccy współpracują ze swoimi pasterzami, ale posiadają też **własną inicjatywę** i kreatywność w docieraniu tam, gdzie kapłani nie dotrą. Dokument przypomina, że **historia Kościoła jest pełna rzesz wiernych świeckich**, którzy z miłości do Chrystusa podejmowali rozmaite dzieła, by

nieść Ewangelię wszędzie – w każdej kulturze i środowisku społecznym. To dziedzictwo jest wezwaniem dla obecnego pokolenia, by **odważnie kontynuowało misję**.

- **Świeccy w dialogu i “nowej ewangelizacji”:** Świeccy mają ważną rolę w **dialogu ekumenicznym i międzyreligijnym** – przez codzienne kontakty mogą budować mosty i dawać świadectwo wiary z szacunkiem dla innych. Mają również zadanie animowania „nowej ewangelizacji” tam, gdzie wiara oziębła: poprzez katechezę rówieśniczą, grupy parafialne, inicjatywy charytatywne, które ukazują żywotność Ewangelii.

Prawo do głoszenia a wolność sumienia odbiorcy

- **Brak sprzeczności między prawdą a wolnością:** Pełnia prawdy objawionej w Chrystusie nie narusza wolności człowieka – Bóg stworzył nas wolnymi, a prawda ewangelii nie zniewala, lecz pociąga ku prawdziwemu dobru. Wolność ludzka to nie obojętność, lecz zdolność wyboru dobra; dlatego **przyjęcie prawdy wiary dokonuje się w wolności i dla wolności** (którą Chrystus wywyższa, nie umniejsza). Poszanowanie wolności sumienia jest **konstytutywnym elementem ewangelizacji** – jest wręcz dobrem, które głosząc Ewangelię szerzymy wraz z nią.
- **Ewangelizacja jako służba wolności:** Proponowanie innym wiary chrześcijańskiej nie jest zamachem na ich wolność, ale **aktem miłości i służby prawdzie**. Prawdę wiary należy przedstawiać **odpowiednimi metodami dialogu i wychowania**, zgodnie z godnością osoby ludzkiej. Ponieważ „prawda narzuca się sumieniu tylko siłą samej prawdy”, głoszenie Ewangelii powinno odbywać się poprzez **perswazję opartą na prawdzie i miłości**, nigdy przez przemoc czy manipulację.
- **Wolność religijna a zapal misyjny:** Poszanowanie wolności religijnej – fundamentalnego prawa osoby – **nie czyni chrześcijan obojętnymi na prawdę**. Przeciwnie, właśnie **miłość do ludzi i do prawdy pobudza uczniów Chrystusa, by dzielić się Ewangelią** ze wszystkimi. Obrona wolności sumienia idzie w parze z **gorliwością**, by każdy miał szansę poznać pełnię zbawienia. **Miłość Chrystusa przynagla nas do głoszenia** – autentyczna caritas nie milczy o prawdzie, która zbawia.
- **Dobrowolność wiary:** Akt wiary musi być **dobrowolny**. Kościół broni prawa każdego człowieka, by **nikt nie był zmuszany do przyjęcia wiary ani niesprawiedliwie od niej odwodzony**. Jakiegokolwiek nawracanie siłą jest **niedopuszczalne** i stoi w sprzeczności z

istotą Ewangelii. Z drugiej strony, jeśli ktoś **z własnej woli i w sumieniu** dochodzi do przekonania o prawdzie wiary katolickiej i pragnie wejść do Kościoła, należy to uszanować jako **działanie Ducha Świętego** – wówczas nie ma mowy o nagannym prozelityzmie, lecz o **wolnej decyzji sumienia**.

- **Prawo do pełni prawdy dla poszukujących:** Nikt nie może być pozbawiony **prawa do poznania pełni prawdy i środków zbawienia**. Kościół nie uważa za naruszenie niczyjej wolności tego, że **oferuje wszystkim Ewangelię jako drogę zbawienia**, pozostawiając decyzję ich wolnej odpowiedzi. **Każdy człowiek ma prawo do prawdy Ewangelii**, a Kościół ma prawo i obowiązek ją głosić – jest to wzajemnie powiązane z prawem człowieka do szukania prawdy religijnej.

Kryteria rozeznania duszpasterskiego w ewangelizacji

- **Rozróżnienie ewangelizacji od prozelityzmu:** Ważnym elementem duszpasterskiego rozeznania jest **odróżnienie gorliwej ewangelizacji od „prozelityzmu” w negatywnym sensie**. Ewangelizacja jest **zaproszeniem do wiary w wolności**, natomiast przez prozelityzm negatywny rozumie się niegodziwe naciski, manipulację czy nawracanie dla własnych celów. **Jeśli ktoś dobrowolnie przyjmuje wiarę**, nie należy obawiać się, że narusza to zasady dialogu – to naturalny owoc działania łaski. Przygotowywanie osób pragnących pełnej jedności z Kościołem różni się wprawdzie od działań ekumenicznych, ale **nie stoi z nimi w sprzeczności**, bo oba rodzą się z zamysłu Bożego zbawienia.
- **Szacunek, cierpliwość, realizm:** Duszpasterz i ewangelizator powinni **brać pod uwagę konkretną sytuację osób, ich oczekiwania i cierpienia**. Wymaga to **cierpliwości i empatii**, by dobra nowina była naprawdę **dostosowana do słuchaczy** i mogła być przez nich zrozumiana i przyjęta. **Wrażliwość na kontekst kulturowy** oraz szczere zainteresowanie drugim człowiekiem stanowią kryterium prawidłowego podejścia. Ewangelizator ma służyć prawdzie, ale **także służyć człowiekowi**, towarzysząc mu w drodze ku pełni wiary.
- **Sprawdzenie motywacji i metod:** W ramach rozeznania należy pytać: *Czy nasze działania wynikają z miłości do Boga i ludzi? Czy szanują wolność adresatów? Czy metody są godziwe?* – Jeśli tak, można rozeznaczyć, że ewangelizacja prowadzona jest w duchu Ewangelii. **Nieuprawnione naciski, podstępne metody lub głoszenie napędzane**

pychą są sygnałem, że trzeba skorygować podejście. **Czystość intencji i zgodność środków z nauką Chrystusa** to fundamentalne kryteria oceny każdego przedsięwzięcia ewangelizacyjnego.

- **Znaki autentyczności ewangelizacji:** Kościół w dokumencie wskazuje, że **wierność prawdzie** idąca w parze z **miłością i świętością życia** jest niezawodnym znakiem właściwej ewangelizacji. **Jedność chrześcijan** również jest istotnym świadectwem – podziały osłabiają wiarygodność misji. Ponadto **gotowość do ofiary (krzyża)**, jak w przypadku męczenników, potwierdza szczerść głoszenia. Jeśli duszpasterstwo misyjne cechuje się takimi znakami, można rozeznaczyć, że jest zgodne z duchem Chrystusa.
- **Nieustanna aktualizacja zadań: Współczesne zagrożenia** (relatywizm religijny, fałszywie pojmowany irenizm) nie mogą prowadzić do zaniechania misji. Rozeznanie pastoralne każe **szukać nowych dróg dotarcia** do osób obojętnych religijnie, wykorzystując środki zgodne z Ewangelią. **Kryterium skuteczności** nie jest liczba nawróceń za wszelką cenę, lecz **wierność posłannictwu** Kościoła – zasiewaniu ziarna prawdy i miłości, nawet jeśli wzrost zależy od Boga. Kościół przypomina, że **działalność ewangelizacyjna nie może ustać**, bo należy do jego natury i jest pierwszoplanowym zadaniem pasterzy i świeckich.

Źródło: Kongregacja Nauki Wiary, „Nota doktrynalna na temat pewnych aspektów ewangelizacji” (2007). (oraz inne wskazane fragmenty dokumentu)